

ljen. Nobena učna dvorana ni mogla obseči slušateljev njegovih; zato je predaval v slavnostni dvorani (manjši). Najrajši je govoril pri svojih predavanjih o treh točkah: o angleškem pesniku lordu Byronu, v katerem je čislal najvišji cvet plemenitega človečanstva, potem o ruskem pripovedniku F. M. Dostojevskem, kot največjem, nedosežnem dušeslovcu; pravi užitek je bil — tako pripovedujejo njegovi učenci — poslušati, kadar je razlagal Dostojevskega roman: „Zločin in kazen“, neizčrpni vir za praktičnega dušeslovca; tudi „Bratje Karamazovi“ in „Spomini iz mrtvašnice“ so bili predmet njegovih razkrojb. S posebno ljubeznijo pa je govoril o pesnitvi Dantejevi — Div. Commedia — in nje zvezi z bogoslovsko spekulacijo modroslovcev Bonaventure in Tomaža Akvinskega. Njegova beseda je vselej čudovito prišla slušatelje; prihajala je iz očetovskega srca. Za dnevno časopisje je porabil le malo dragocenega časa. Rajnik je bil katoliški duhovnik, edini v celi Avstriji, ki je kot tak učil na svetni fakulteti.

Charles Dickens

Dne 7. februarja je Angleška obhajala stoletnico rojstva enega svojih največjih pisateljev, Ch. Dickensa.

Dickens ni le v angleškem, ampak tudi v svetovnem slovstvu ena izmed najčudovitejših prikazni. Njegovo delo je delo velikana. Značaji njegovih romanov se po svoji izrazitosti in življenjski moči lahko merijo s Shakespearejevimi junaki, z bogastvom in raznoličnostjo galerije Dickensovih postav pa ne more noben drugi pripovedovalec tekmovati. Ob priliki jubileja so angleški igralci predstavljali na odru londonskega kolizeja nekatere izbrane značaje iz njegovih povesti — in je bilo pri tej priliki zaposlenih 200 igralških moči. Število Dickensovih spisov zavzema celo knjižnico. Alexander Philip, angleški Reclam, je izdal seznamek njegovih del; knjiga je izšla v oktavni obliki in obsega celih 404 strani!

Dickensov vpliv na javno življenje je bil tako velik, da si ga danes, ko nam je vsaka tendenčna knjiga neprijetna in roman, ki cika na znane osebe in razmere, zoprni, niti prav predstavljati ne moremo. V času, ko skoro ni pisatelj, ki bi se pečali z velikimi problemi družbe in njenih naprav, ko večinoma beremo subtilne analize najzamolklejših, pol nezavednih jecljajev človeške duše, se nam zdi kakor bajka, da je Dickens s svojim „Bloakhousom“ reformiral angleški pravdni red, in da je njegov „Nikolaj Nickleby“ povzročil preosnovo angleških zasebnih šol. Njegove misli so prodrle v najvišje angleške mase in imena nekaterih njegovih značajev so postala splošna za dotični tip človeka. Celo lastna imena iz Shakespearejevih dram niso dobila v toliki meri splošnega pomena. Če hočejo na Angleškem koga označiti kot človeka, ki živi tjavendan in čaka na nenavaden srečen preobrat v življenju, mu pravijo Micawber; človek, ki ne prenese udobnih, mirnih razmer, ker si njegova življenjska premoč želi boja in težav, je Mark Tapley; kompanjon, ki mora prevzeti vse sitnosti podjetja na lastna pleča,

je Jorkins; zasebna šola, ki išče izključno dobička, kakršnih je bilo nekdaj na Angleškem zelo veliko in jih še sedaj ni malo, se imenuje Dotheboys Hall — sama imena iz Dickensovih povesti. Da je bil njegov vpliv tako velik, se ima Dickens zahvaliti izjemni sreči: v štirindvajsetem letu je bil že slaven. O njegovi priljubljenosti nam Angleži pripovedujejo več anekdot, med njimi tudi naslednjo: L. 1837. je neki Londonec resno zbolel; pastor ga je pripravljaj na smrt in mu prigovarjal, naj se odpove vsem posvetnim upom in željam. Tedaj vzdihne bolnik v bridkosti svojega srca: „Moj Bog, daj mi živeti vsaj do srede — takrat izide Pickwick!“ Ta Dickensov roman je tedaj izhajal v tedenskih snopičih po 1 šiling.

Kot pisatelja odlikuje Dickensa velika ljubezen za naravo in naravno življenje, izredna zmožnost opazovanja, nenavadno živahna, slikovita domišljija, zdrav humor in visoka нравna idealnost. Naravo je Dickens ljubil nad vse in je bil resnično nesrečen v svoji londonski sobi; gibanje na prostem, pod svobodnim nebom mu je bilo vir vedno novih užikov. Če je hodil v vetru, se je veselil odpora in zmage; če je dež tolkel ob okna njegove sobe, si je želel, da bi čutil njegov bič na lastnem telesu; celo neprodorne megle v globinah Themsinega izliva so mu bile prijeten, skrivnostno-strahoten pojav. Vsled te tesne zveze z naravo je Dickens počasi prodril v globoki zmisel njenega molčanja. Odtod izvira njegova čudovita sila, obdati vsako, najmanjšo ali največjo povest z enotno zasnovano, vseskoz dosledno izpeljano poezijo. V božičnih pravljicah je globoka, skrivnosti polna londonska megla vodilni motiv čuvstvovanja, v Čričku ob ognjišču ljubopetje tega družinskega čuvaja, v Davidu Copperfieldu šumenje morja.

CHARLES DICKENS.

Dickensovo oko je bilo nenavadno občutljivo in je sprejemalo zunanje vtise s točnostjo in natančnostjo fotografičnega aparata. Odtod nepregledna vrsta novih tipov, ki jih je ustvaril v svojih delih, odtod tako nenavadno umevanje za komiko značaja in situacije. S to izredno sprejemljivostjo za zunanje pojave se je družila v njem zmožnost konkretnega izražanja. On skoro nikdar ne govori abstraktno, nikdar ne popisuje značaja svojih oseb. Namesto tega nam plastično nariše kratek prizor, iz katerega takoj spoznamo človeka, kakršen je.

Kakor v vseh velikih pesnikih, tako je bila tudi v Dickensu zavest dolžnosti do človeštva zelo močna. Iz vsakega njegovega dela odseva ljubezen do nesrečnih, revnih in zatiranih. Najlepše pa se je ta ljubezen pokazala v znatni vrsti njegovih otroških postav. Ni ga romanopisca, v čigar delih bi otrok igral toliko vloge kakor v njegovih, ki bi bil prepričevalneje opisoval trpljenje nedolžnih malih, ki jih je le zla usoda pahnila v bedo.

Slave je užil Dickens veliko, pa sreče ne mnogo. Njegovo družinsko življenje ni bilo prav ubrano. „Uboaga Katarina in jaz,“ je sam dejal o svoji ženi, „midva nisva ustvarjena drug za drugega. Ne le ona je moja nesreča in sitnost, ampak jaz sem tudi njena in še

veliko bolj. Nič pod Bogom je ne more pripraviti do tega, da bi me razumela. Tudi njen temperament se ne sklada z mojim. Zdavnaj sem že to opazil, pa pomoči ni." Tako je prišlo do ločitve; najstarejšega sina je vzela mati, ostalih osem otrok je ostalo pri očetu. Toda od tega časa se je pesnikov nemir vedno večal in 9. junija 1870. je Charles Dickens podlegel srčni kapi. Nobeden njegovih sinov ni podedoval očetovega duha; kakor da je prokletstvo na njih: večinoma so umrli v tujini, v Indiji, Kanadi, Avstraliji, New Yorku in na morju. — Slovenci imamo doslej dva prevoda iz Dickensa: Povest o dveh mestih in Oliverja Twista.

Henri de Régnier. Ta mesec je Francoska Akademija sprejela medse prvega simbolista, Henrija de Régnierja. Doslej simbolistična šola še ni bila zastopana med nesmrtniki in tudi Régnier se ima deloma

bole, bežeče nimfe, predrzne satire, smejoče favne in dirjajoče kentavre. Simbolistom priporoča, naj bodo jasnejši, ker iz iste čaše, iz katere se sami opajajo, srkajo tudi drugi.

„Umetnost ljudstvu!“

V Monakovem so zasnovali koncem l. 1909. eminentno kulturno delo. „Splošna zveza za krščansko umetnost“ („Allgemeine Vereinigung für christliche Kunst“) je začela izdajati pod geslom „Umetnost ljudstvu!“ („Die Kunst dem Volke!“) poljudne monografije o umetnosti. Njen namen je popularizirati pravo, lepo, srce blažečo in dvigujočo umetnost in tako obvarovati ljudsko dušo pred osladno in čestokrat razbrzdano laži-umetnostjo naših dni, ki tudi izkuša vse preplaviti in — zastrupiti. To je plemenit, visok cilj: krščanska vzgoja in izobrazba najširših ljudskih slojev

Z BOJIŠČA: OD ITALIJANSKIH VOJAKOV POSTRELJENI ARABCI.

zahvaliti za zeleni akademski frak slavi svojega tasta Heredia. Régnier je zavzel v Akademiji mesto umrlega Eugena Voguéja, kateremu v čast je moral po stari navadi govoriti svoj prvi govor. Pečal se je mnogo in ostentativno z Voguéjevim odličnim pokolenjem ter nato prešel na njegove slovstvene zasluge. Vogué je prvi seznanil Francoze z ruskim romanom. Ko je l. 1886. izšla njegova knjiga „Le Roman Russe“, je Francija komaj malo poznala Turgenjeva, Tolstoj in Dostojevski sta ji bila še popolnoma neznana, tako da je Voguéjevo delo bilo pravo odkritje. To mu je odprlo vrata Akademije.

Čast, da mladega nesmrtnika pozdravi, je imel grof de Mun, znani katoliški sociolog in politik, čigar ostra beseda tudi Régnierju ni prizanesla. Izvajal je, da je bral vse Régnierjeve romane, ko je bil stotnik pri kirasirjih. Za častnika je tako berilo izborna, toda on je sedaj premalo kirasirja, da bi mogel še uživati Régnierjeve romane. Pesmi pisateljve so mnogo boljše kot njegova epična dela. Simbolizem se zdi de Munu še nedoločen pojav, simbolistično pesništvo pretemno in preosebno; on ne ve, kako naj razume njega sim-

na podlagi krščanskih umetnostnih idealov. To je obenem prekrasna apologija prave, krščanske kulture. — Mi z navdušenjem opozarjamo na to znamenito podjetje. Publikacije monakovske „Splošne zveze“ so tako krasne in tako poceni, da zaslužijo, da jih tudi pri nas dobi v roke vsak le polizobraženec. Imenitno bodo služile doma, v šoli, v društvih, pri predavanjih itd. V zvezkih po ca. 50 strani na kvartu (fin papir) vsebujejo čudovito lepo izdelane reprodukcije prvih del največjih mojstrov. Slike spremlja za uvod življenjepis dotičnega umetnika, potem pa lahko opisovanje slik. Dozdaj je izšlo 7 zvezkov, in sicer:

1. Albrecht Dürer (s 60 slikami).
2. Ludwig Richter (s 66 slikami).
3. Weihnachten in der Malerei (z 48 slikami).
4. Beato Angelico (s 65 slikami).
5. Berühmte Kathedralen des Mittelalters (z 61 slikami).
6. Jos. Ritt. v. Führich (s 64 slikami).
7. Moritz v. Schwind (s 56 slikami).